

[Borgbjerg.]

Altsaa med Hensyn til Indholdet erklærede baade Kirkeministeren og det radikale Venstres Ordfører, at de ikke var væsentlig uenige med den forhenværende Kirkeminister, den Mand, der fremsatte det foreliggende Lovforslag som Regeringsforslag. Derfor nærer jeg i Modsetning til Kirkeministeren et virkeligt Haab om og en Tro paa, at det maa kunne lykkes gennem det kirkepolitiske Udvalg at komme til et Resultat og komme til det forholdsvis hurtigt.

Jeg venter, at man vil komme med den Indvending: Faar vi nu et nyt kirkeligt Udvalg, Kirkekommission Nr. 3 i dette Aarhundrede, vil der gaa en evindelig Tid dermed, og derved vil der i Virkeligheden sættes Bom for kirkepolitiske Reformers, som vi ellers kunde gennemføre: Udvidelse af Valgretten til Menighedsraadene, udvidet Adgang til Præsteembeder, kvindelige Præster, og maaske man ogsaa tænker sig Ritualfrihed, Præsteløftets Afskaffelse, skønt der aldrig fra den Side er fremsat positive Forslag om noget saadant. Man vil sige, at saa stoppes der for en saadan Udvikling. Men som jeg har søgt at udvikle, og hvad jeg tror jeg har Ret i, er der i Virkeligheden stoppet; der kan indbringes Forslag derom, men de kan ikke gennemføres, de vil ikke blive gennemført, det er en Utopi — saaledes er nu en Gang de reale Forhold, det er Virkelighedens Grund, den maa vi ikke lukke Øjnene for. Altsaa, for saa vidt sker der ingen Ulykke.

Jeg mener aldeles ikke, at dette kirkelige Udvalg behøver at være saa længe om sit Arbejde. Som det foreslaas, vil der jo gaa nogen Tid, inden Menighedsraadene kan vælge deres Repræsentanter, men jeg vil antage, at hvis man ikke smøler alt for meget med Sagen i det høje Kirkeministerium, vil Udvalget kunne træde i fuld Virksomhed hen paa Sommeren eller i hvert Fald til Efteraaret, og saa vil jeg mene, at der ikke vil være noget i Vejen for, at det i Løbet af et Par Aars Tid kunde naa til en Afslutning af sit Arbejde. Det kan være, at der gaar lidt længere Tid, det kan være, man kan nøjes med lidt kortere Tid, men jeg vil slet ikke mene, at der kræves saa overordentlig lang Tid, blandt andet jo ogsaa af den Grund, at det store retslik-kirkelige Stridsspørgsmaal om Ejendomsretten til Kirkegodset slet ingen praktisk Betydning faar, hvis man gaar den Vej, som den tidligere Kirkeminister, vort Partis Ordfører i det andet høje Ting, her har skitseret, for saa bliver der kun Tale om Benyttelsen af det. Det er et af de Strids-

spørgsmaal, der altid tidligere har voldt mange Vanskeligheder, og som det kunde tage megen Tid at faa udredet.

Dernæst mener jeg, at hele Sagen nu er særdeles vel forberedt, den er ikke ny. Jeg nævnte, at for 5—6 Aar siden havde jeg den Ære paa mit Partis Vegne at stille et lignende Forslag, men det var ikke helt rigtigt, naar det ærede Medlem Hr. Vejen sagde, at det den Gang var første Gang, vi rejste det Spørgsmaal. Jeg har talt derfor mange Gange tidligere, ja, jeg kan sige, at under alle mine kirkepolitiske Ordførerskaber gennem snart 30 Aar har det altid været Maalet, mere eller mindre tydeligt: Kirkens Adskillelse fra Staten, fuld Klarhed, fuld Redelighed i dette Forhold. Men allerede saa tidligt som i 1916, da kirkeligt Landsforbund havde taget Initiativet til at nedsætte et Udvalg, hvori ogsaa andre kirkelige Retninger var repræsenteret, blandt andre vor ærede Kollega her, det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen — der er tidligere baade af ham og mig og andre mindet herom — allerede den Gang dette Udvalg traadte i Virksomhed og afgav sin Beretning, blev Spørgsmaalet jo rejst, og netop fra kirkelig Side. Det var den Gang min Mening — ellers skal jeg ikke komme nærmere ind derpaa —, at vi burde have grebet den udstrakte Haand med det samme.

Den nuværende højtærede Udenrigsminister udtalte en Gang — jeg tror, det var omkring 1912 — under Behandlingen af de Appelske Kirkelove, at han troede, at i protestantiske Lande vilde Kravet om Adskillelse komme fra Kirken selv, og saa burde det øjeblikkelig gribes af Staten. Vi for vort Vedkommende var villige dertil i 1916, og fra den Tid har jeg stadig ment, at dette Spørgsmaal trængte sig stærkere og stærkere paa, fremad mod en nødvendig Løsning.

Jeg gaar længere tilbage, jeg gaar tilbage til selve den Tale, som Hr. J. C. Christensen holdt i 1900, da han gjorde det første Skridt til hele den kirkepolitiske Lovgivning af 1903—1922. Det er i høj Grad lærerigt nu at lægge Mærke til Ordene, som er i fuldkommen Uoverensstemmelse med den højtærede Kirkeministers og Venstres nuværende ærede Ordførers (Vejen) Opfattelse. Hr. J. C. Christensen mente nemlig ikke, at denne kirkepolitiske Lovgivning, som han i 1922 for sidste Gang som Kirkeminister bragte til en vis foreløbig Afrunding og Afslutning, skulde være den kirkepolitiske Udviklings sidste Ord. Nej, han mente tværtimod, at nu manglede